

Waterlinie melkvee vof

De broers Teunis, Hendrik en Delian Kool melken samen met compagnon Sjaac Middelkoop midden in de Hollandse Waterlinie op drie locaties 247 koeien.

Aantal koeien:	247
Melkproductie per koe:	10.860 4,24 3,59
Hoeveelheid land:	125 hectare
Bedrijven:	twee in Culemborg en een in Tuil

Samenwerking levert families Kool en Middelkoop schaalvoordeel, rendement en arbeidsplezier

Vee verhuizen in de Waterlinie

Om schaalvoordeel te realiseren en om te specialiseren gingen de broers Teunis, Hendrik en Delian Kool een samenwerking aan met hun buurman Sjaac Middelkoop. Samen melken ze 247 koeien op twee locaties in Culemborg en een derde locatie in Tuil.

tekst **Diane Versteeg**

Tijdens het gesprek met Teunis (34), Hendrik (30) en Delian (28) Kool op de hoofdlocatie, het ouderlijk bedrijf in Culemborg, blijkt snel dat ze elkaar in discussies niet sparen. 'Als ik iets wil veranderen in de bedrijfsvoering, moet ik eerst mijn broers meekrijgen – en dat geldt voor de anderen ook. Dat gaat niet altijd vanzelf,' lacht Hendrik. Het tekent de ondernemende broers, die in 2005 na het overlijden van hun vader ervoor ko-

zen om gezamenlijk het bedrijf voort te zetten. 'In 2006 hadden we zestig koeien, zes ton melk en veertig hectare land,' zegt Delian. In 2010 werd de samenwerking tussen de broers officieel door de oprichting van de vof Kool melkvee.

Daarna ging de ontwikkeling van het bedrijf snel. 'In 2012 kochten we in Tuil, op twintig kilometer van deze locatie, een melkveebedrijf,' vertelt Hendrik. 'Zo kregen we er ongeveer veertig koeien,

twintig hectare land in eigendom en vier hectare pachtgrond bij.'

Als de broers in 2014 gaan samenwerken met buurman Sjaac Middelkoop (52), ontstaat de vof Waterlinie melkvee. Sjaac heeft 85 koeien, 80 stuks jongvee en 55 hectare grond op een kilometer van locatie Kool, ook in de Hollandse Waterlinie. 'De naam van de vof was snel gevonden,' zegt Teunis. Samenwerken was volgens Middelkoop een logische keuze. 'Ik heb

Het rantsoen bevat sodagraan en wordt compact gevoerd om selectie aan het voerhek tegen te gaan

waarschijnlijk geen opvolger. Met deze samenwerking kan ik rustig doormelken en hoef ik me niet druk te maken over de voerverzorging of de fokkerij – dat doen Teunis, Hendrik en Delian,’ zegt Sjaac. ‘Omdat we al een jongveestal huurden van Sjaac, hadden we een goed contact. Door samen te werken konden we een schaalvoordeel halen en gaan specialiseren,’ vertelt Teunis.

Drie v's, vier vennoten

Het bedrijf bestaat nu uit drie bedrijfslocaties, 125 hectare beteelbare grond en 247 melk- en kalfkoeien. Teunis: ‘In de vof brengen zowel Kool melkvee vof als Middelkoop de grond en gebouwen tegen vergoeding in. Het voer, de voertuigen en het vee – onze drie v's – zijn in eigendom van de gezamenlijke vof Waterlinie melkvee.’ De arbeid is in drie delen verdeeld over de vier vennoten: de broers Kool nemen hiervan tweederde en Middelkoop een derde voor rekening.

Naast de boerderij hebben de gebroeders Kool voor meerdere uren een baan buiten de deur. Teunis is rundveevoorzichter bij AgruniekRijnvallei, Hendrik werkt bij Provimi en Delian is vertegenwoordiger bij fokkerijorganisatie TellusFocus. ‘Het melkveebedrijf moet op termijn voor al onze gezinnen een inkomen opleveren. Onze banen zijn niet bedoeld om gaten in de begroting op te vullen, maar omdat we het waardevol vinden om buiten de

boerderij te werken,’ benadrukt Hendrik. De werkzaamheden op de drie locaties met verschillende diergroepen zijn verdeeld op basis van de interesses en kwaliteiten van de vennoten. ‘Ook wilden we de aandachtskoeien op één locatie bij elkaar brengen,’ zegt Teunis.

Vee verhuizen op vrijdag

Op vrijdag handelen de ondernemers de bijzonderheden af, zoals het verhuizen van het vee naar de locatie waar ze op basis van hun leeftijd of vruchtbaarheidsstatus thuis horen. De kalfjes worden op locatie Kool in Culemborg geboren. ‘Na afkalven blijven de verse en hoogproductieve koeien hier, tot ze weer drachtig zijn. Dan gaan ze naar Middelkoop en zes weken voor afkalven verhuizen ze weer naar de hoofdlocatie,’ vertelt Teunis.

De droge koeien staan op stro in de voor-malige grupstal waar de binnenmuren zijn gesloopt. ‘Afkalven gaat vrijwel altijd zonder problemen. Direct na afkalven gaat de koe bij de versekoeiengroep en heeft meteen toegang tot het melkveerantsoen,’ vertelt Teunis. Sinds een jaar krijgen pasgeboren kalveren direct tot vier liter verwarmde biest. ‘Sindsdien zijn er geen kalveren jonger dan twee maanden gesneuveld,’ geeft hij aan.

Als de kalfjes twee weken oud zijn, gaan ze naar Tuil, waar Hendrik woont. Ze staan twee maanden individueel in iglo's, waar ze vanaf de eerste dag een kalverdek

dragen. ‘Zelf doe je toch ook een bodywarmer aan als je het koud hebt? Zo hoeven ze geen energie te verbruiken om zichzelf warm te houden, maar kan alle energie naar de groei,’ vertelt Hendrik. Vanaf zeven maanden krijgen de pinken een stapenteller voor tochtdetectie en ze worden vanaf dertien maanden geïnsemineerd. De laatste jaren ligt de afkalfleeftijd rond de 23,5 maanden. ‘Een lage afkalfleeftijd is geen doel op zich, maar een gevolg van de opfok en tochtdetectie. Maar eerder afkalven betekent wel dat de kosten voor jongveeopfok omlaaggaan,’ zegt Hendrik.

Staart krijten voor tochtdetectie

Delian gaat over de fokkerij, het vruchtbaarheidsmanagement en hij bepaalt de stierkeuze. ‘Teunis heeft wel inspraak, maar uiteindelijk bepaal ik het,’ lacht hij. ‘De tussenkalftijd is met 381 dagen laag, maar dat zegt vooral iets over het resultaat van afgelopen jaar.’ Hij volgt de vruchtbaarheid van de veestapel met de kengetallen insemination rate (percentage geïnsemineerde dieren), conception rate (percentage geslaagde inseminaties) en pregnancy rate (percentage drachtige dieren). In dit systeem zijn de koeien die in de komende 21 dagen ‘open’ zijn, leidend. Vanaf vijftig lactatiedagen worden de koeien geïnsemineerd. Tochtdetectie gebeurt simpel en doeltreffend door de staartstukken te krijten. ‘Is het krijt eraf, dan is de koe besprongen en

Videoreportage

Een videoreportage is te vinden in de Veeteelt-app en op www.veeteelt.nl

Boven: de aandachtskoeien staan in Culemborg op hoofdlocatie Kool
Midden: locatie Middelkoop staat één kilometer van locatie Kool
Onder: in 2012 werd locatie Tuil aangekocht op 20 kilometer afstand

De jongste kalveren dragen in de iglo's een kalverdek

insemineer ik direct.' De stierkeuze is gebaseerd op het aAa-systeem. Veel gebruikte stieren zijn Mascol, Kodak, Leko, Ransom en Donatelli. 'Stieren met een fokwaarde hoger dan 103 hoogtemaat gebruiken we niet,' legt Delian uit. 'Grotere koeien passen niet in onze stal en hebben een slechtere voerefficiëntie. En dat vinden de voermannen weer belangrijk,' zegt hij, wijzend naar zijn broers.

Op twee locaties gelijk rantsoen

'Natuurlijk is voerefficiëntie belangrijk,' reageert Hendrik. 'Van het voer moeten de koeien melk geven. Maar het voersaldo is belangrijker: de melkopbrengst in euro's min de voerkosten per koe.' Volgens Hendrik is dit het meest relevante getal voor het optimaliseren van het rantsoen en zegt het veel meer dan bijvoorbeeld de krachtvoerkosten per liter melk. Om een dip in melkproductie te voorkomen krijgen de koeien op locatie Kool en locatie Middelkoop hetzelfde rantsoen.

Voor een hoger voersaldo en gezondere koeien maakt de vof gebruik van compact voeren. 'Bij een goed compact gemaakt rantsoen is voerselektie uitgesloten en

komt pensverzuring niet voor,' zegt Hendrik. 'Omdat het gras en mais uit kortere deeltjes bestaat, kunnen de pensbacteriën beter bij de celwanden en stijgt de voerbenutting,' gaat hij verder. 'Meer rust in de stal en een hoger voersaldo maken de meerkosten aan slijtage, diesel en arbeid ruimschoots goed.' Ook werd de mest homogener en ging de herkauwactiviteit omhoog, vooral vanwege betere pensvulling en meer druk op de penswand.

Het rantsoen bestaat uit sojaschroot, soja-hullen en sodagraan, stevig vermengd met het basisrantsoen van gras en mais. Sodagraan – met natronloog ontsloten tarwe – maken de broers al ruim twee jaar zelf op het erf. 'We voeren krap 5 kilo sodagraan in het rantsoen en dit levert een plus in kilogrammen melk en lactose en eiwitgehalte op. Het is rustig verteerbaar, maar niet zo smakelijk. Daarom moet het goed worden vermengd met het andere voer,' vertelt Hendrik. Elke avond worden de krachtvoergrondstoffen en het water geladen, zodat gedurende de nacht alle grondstoffen dezelfde geur en smaak krijgen. De volgende dag gaan de andere onderdelen van het rantsoen erbij.

De staartstukken krijten is een simpel, maar doeltreffend tochtdetectiesysteem

Ook de ruwvoer kwaliteit houden de broers scherp in de gaten. Er zit altijd gras van de eerste snede in het rantsoen, omdat dit vaak de beste kwaliteit heeft. En het gemeten drogestofgehalte bepaalt de haksellengte van de maaisstengel. 'We meten tijdens de oogst de eerste ladingen met een Koster-drogestofmeter. Bij minder dan 33 procent droge stof hakselen we op 8 mm, bij meer dan 34 procent droge stof hakselen we op 5 mm. Gras hakselen we op 8 mm, dat is de kortste stand van de hakselaar,' vertelt Hendrik.

De laadlijst voor het rantsoen is gebaseerd op de voerberekening die Hendrik in een Googledocs-spreadsheet maakt. 'Met één druk op de knop laden we de actuele laadlijst op onze smartphone,' zegt hij. Naast de lagere kostprijs leveren de losgestorte grondstoffen het voordeel dat eenvoudig is bij te sturen als de koeien onverwacht reageren op het rantsoen. 'Gaat bijvoorbeeld de conditie achteruit, dan voeren we iets meer sodagraan voor meer zetmeel in het rantsoen. De hoeveelheid sojahuilen gaat dan omlaag,' zegt Hendrik.

Denken, maar ook gewoon doen

Dat ze niet bang zijn om iets nieuws te proberen – mits doorgerekend, beargumenteerd en daarom verantwoord – blijkt uit de keuze om in te kruisen met het jerseyras. 'Niet omdat we ontevreden zijn over de prestaties van de holsteins,' zegt Delian. 'Maar jerseys hebben voordelen. Per kilogram meetmelk hebben ze een 15 procent hogere voerefficiëntie en een zuivere jersey telt voor 70 procent mee in de mestboekhouding. Met 50 procent jerseybloed al voor 85 procent.'

Andere voordelen zijn de betere klauwgezondheid en het formaat. Volgens hun koessaldo berekening, gebaseerd op Deens en Amerikaans onderzoek, maken de hogere gehalten het verlies in liters melk gedeeltelijk goed. Ook zijn de broers niet bang voor een lagere opbrengst van lichtere kalveren. 'Misschien moeten we geld toegeven bij een kalf, maar dat zit ook in de berekening. Met 250 dieren kom ik uit op een koessaldo dat 200 euro hoger uitvalt in het voordeel van de jerseys,' betoogt hij. 'En omdat we ervaring willen opdoen, zijn we maar gewoon begonnen.' 'En dat moet ook,' vult Sjaac hem aan. 'Je kunt zoveel vooraf uitrekenen en bedenken, maar het loopt toch anders dan je denkt.'

Volgens vader Kool was er op het bedrijf maar ruimte voor één van de drie zoons om boer te worden. 'Maar nu zijn we het allemaal en we kunnen onze tijd flexibel inzetten. En daar wordt het hele bedrijf beter van,' besluit Teunis. |